

Niko Luburić

VINKO ŽGANEC (1890. – 1976.)

(Uz 40. obljetnicu smrti)

Prije 40 godina umro je veliki hrvatski etnomuzikolog, melograf i skladatelj poznate euharistijske popijevke 'Moj Isuse'.

Vinko Žganec rođen je 22. siječnja 1890. godine u malom međimurskom selu Vratišincu. Osnovnu školu završava u rodnom Vratišincu. Tri razreda gimnazije (tada osmogodišnje) završava u Varaždinu, a od četvrtoga se razreda nalazi u Zagrebu kao pitomac nadbiskupskoga orfanotrofija (đlačkoga doma). Glazbu uči privatno kod Franje Dugana (starijega) i Vjekoslava Rosenberga Ružića. U Zagrebu završava teološki fakultet, a potom upisuje i pravni fakultet na kojem je doktorirao. Djelovao je neko vrijeme kao svećenik i pravnik, a zatim kao profesor etnomuzikologije na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Umire u Zagrebu 12. prosinca 1976. godine, u 86. godini života, a pokopan je u rodnom Vratišincu.

Djetinjstvo je proveo u kraju u kojem je pučko pjevanje bilo vrlo živo. Ljudi su pjevali gotovo u svim životnim prigodama. Tako se održavala glazbena tradicija kraja. U takvom glaz-

benom ozračju živio je dječak Vinko Žganec.

Sjećajući se djetinjstva, u jednom je razgovoru rekao kako je u njegovoj rodnoj kući stanovao stariji gospodin Joža Posavec koji je svaku večer prije spavanja pjevao stare međimurske popijevke. Dječak Vinko je to slušao, ali je prava šteta što nije, kako to kasnije i sam navodi, zabilježio barem neke od njih. Svoju prvu narodnu popijevku zabilježio je kao gimnazijalac u rodnom Vratišincu 1908. godine. Popijevka se zvala *Megla se kadī, hajdina cvete*, a otpjevala ju je njegova sestra Roza.

Kao sjemeništarač, za vrijeme školskih praznika odlazi u Kotoribu gdje uvježbavajući župni zbor susreće djevojke koje su osim crkvenih popjevaka znale pjevati i mnoge svjetovne pučke popijevke. Ondje započinje ozbiljnije zapisivati napjeve, ne sluteći do kakvih će se razmjera razviti njegova djelatnost na tom polju. Među ostalim zapisuje i dobro poznatu popijevku

Zvira voda iz kamena. Ovi prvi doticaji s narodnom popijevkom zacijelo su se utkali u dušu mladoga Vinka i, razvijajući u njemu postupno ljubav prema pučkoj popijevci, iznjedrili plodove zavidnih razmjera.

U svojem radu na području etnomuzikologije i melografije dr. Vinko Žganec sakupio je više od 15 000 napjeva koji se nalaze u opsežnim zbirkama, na magnetofonskim snimkama ili u rukopisu. Bio je prvi u Hrvatskoj koji je znanstveno istraživao i analizirao strukturu narodnih melodija po suvremenim znanstvenim metodama. Po uzoru na Finca Ilmarija Krohna sve je zapise transponirao na zajednički završni ton, označujući posebno dijelove melodijskih redaka i dodajući druga melografska znakovlja.

Vinko Žganec od najranije je mladosti u dodiru i s crkvenom glazbom. Bilo je to u rodnom Vratišincu gdje je kao šestogodišnjak u pratnji svojega otca došao na kor župne crkve te,

čuvši i vidjevši župnoga orguljaša kako prebire po tipkama orgulja, ostao – kako on kaže – frapiran. Prvi put se našao za nekim glazbenim instrumentom kao osmoškolac u katoličkom internatu. Bio je to harmonij na kojem je sam počeo svirati. Tako ga je uvježbao da je mogao u đačkoj kapelici obavljati službu orguljaša. U to je vrijeme počeo pisati i vlastite skladbe, postavljajući im dvoglasnu i troglasnu pratnju. Neke od tih skladba poslao je Franji Kuhaču koji ga je nakon toga pozvao na razgovor i savjetovao mu da ode u sjemenište gdje će imati priliku učiti glazbu. Vjerojatno je Kuhačev savjet utjecao na odluku mladoga Vinka. Odlučio je poći u sjemenište. U sjemeništu je ubrzo nakon dolaska pristupio pjevačkom zboru *Vijenac*. Voditelj zbora bio je svećenik Filip Hajduković koji je preporučio prof. F. Duganu da ga uzme za svojega đaka.

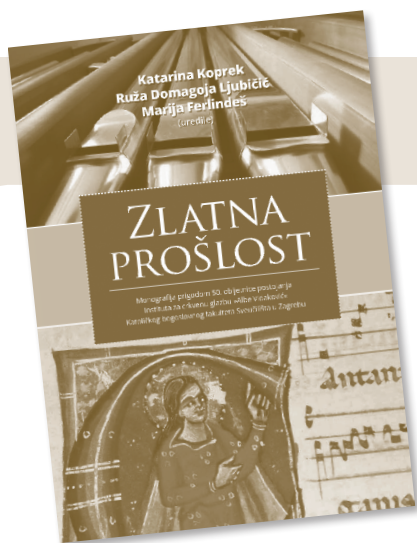
Kao bogoslov Žganec je bio aktivni član *Cecilijanskoga društva*. Surađivao je u časopisu *Sveta Cecilija* brojnim priložima. Bio je među prvim i najaktivnijim

Svu svoju energiju uložio je da bi Institut mogao pravilno raditi, napredovati i razvijati se. Sa studentima i profesorima uvijek je bio susretljiv, vedar i nasmijan, iako je bio teški srčani bolesnik. Ta je bolest uzrokovala njegovu iznenadnu i preranu smrt. Umro je 13. travnja 1966., u pedeset i šestoj godini života.

pokretačima i praktičnim protagonistima cecilijanskih ideja koje su poticale obnovu crkvene pučke popijevke. Već se kao bogoslov nesebično trudio i radio na izdavanju pjesmarice manjega formata u kojoj će biti hrvatske pučke crkvene popijevke koje odgovaraju duhu crkvene glazbe. Plod toga njegova rada bila je pjesmarica *Hrvatski korali*. Ta je pjesmarica bila sjeme iz kojega su u idućim godinama nicali nove crkvene pjesmarice te jedna od najznačajnijih crkvenih pjesmarica *Hrvatski crkveni kantual* 1934. U njoj su donesene Žgančeve harmonizacije popje-

vaka: *Nek mine Majko s lica tvog, Ptičice lijepo pjevaju, Zdravo Kralj mladi, Jezuš dragi, Sretnih li vas, grešni ljudi, Dobri Kriste Sine Božji, Pjevaj hvale Magdaleno, Zdravo Sveti Sakramente* i tri izvorne skladbe: *Moj Isuse, Izbavi me i Tužnoj Majci*.

Dr. Vinko Žganec učinio je mnogo, posebice na području etnomuzikologije i melografije, više nego što bi se moglo od jednoga čovjeka očekivati. Za sva ta svoja vrijedna glazbena djela dobio je mnoga priznanja i odlikovanja. Svojim radom i rezultatima toga rada dobarano je obogatio hrvatsku glazbenu baštinu. Njegovi zapisi, znanstveni radovi, harmonizacije, obrade i autorske skladbe dragocjeno su blago glazbene kulture našega naroda. Svojim radom i djelima zadužio je hrvatski narod i povijest, napose krajeve u kojima je sabirao pučke napjeve, istrgnuvši tako zaboravu mnoge lijepe narodne popijevke. Njegove zbirke i snimke popjevaka nepresušivo su vrelo iz kojega će se crpsti materijal za buduća pokoljenja koja će imati afinitet za narodnu umjetnost.

Zlatna prošlost

U prigodi 50. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu, koji ujedno slavi zlatni vijek svojega umjetničko-glazbeno-odgojnog djelovanja, tiskana je monografija „Zlatna prošlost za plodnu budućnost“, koju su za tu prigodu pripremile dr. s. Katarina Koprek, mo. s. Domagoja Ljubičić i Marija Ferlindeš, prof. To je vrijedna knjiga, koja donosi povijesni pregled njegova djelovanja, biografije svih profesora i djelatnika, koji su velik dio svoga života ugradili u život Instituta, te brojne aktivnosti i organizacijsku djelatnost te ustanove.